

OZOLU AUDZES PĒTĪŠANA RĒZEKNES NOVADĀ RESEARCH OF OAK STANDS IN REZEKNE REGION

Autore: **Ina ŠEMBELE**, e-pasts: victoria193@inbox.lv
Zinātniskais vadītājs: **Ivars MATISOVS**, e-pasts: ivars.matisovs@rta.lv
Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Inženieru fakultāte
Atbrīvošanas aleja 115, Rēzekne, LV4601

Abstract. *Determine the most suitable place for growing oak, in which soil will have better conditions for their growth.*

Keywords: *Oak, analysis of soil samples.*

Ievads

Parastais ozols ir vienīgā dižskābaržu dzimtas suga Latvijā savvaļā. Augļi rieksti (tautā saukti par zīlēm jeb ozolzīlēm). Vairākas ozolu sugas Latvijā ir introducētas (piemēram, sarkanais ozols, kura dzimtene ir Ziemeļamerika). Vērtīgās koksnes dēļ ozoliem vienmēr bijusi liela saimnieciskā nozīme. Ozoli aug ļoti lēni, tiem ir dziļa sakņu sistēma. Var sasniegt 40m augstumu un 800-1000 gadu vecumu.

Ozols dārzā vai parkā, tā ir unikāla iespēja veidot īpašu ainavu. Visi lielo dimensiju koki (arī liepas, oši, kļavas) ir neatsverami, tie nodrošina ēnu un aizvēju, piešķir teritorijai perspektīvu un telpas izjūtu, vienalga, vai tā ir zemnieku sēta vai muižas parks.

Ozoli izskatās labi ne tikai zālienā, blakus ēkām vai atpūtas vietām. Tie var kalpot kā dažādu teritoriju un zonu atdalītāji.

Lielo dimensiju koki, arī ozols, met lielu ēnu, bet zeme pie tā ir mitra un auglīga. Tam nav tik agresīva sakņu sistēma, kā, piemēram, bērzam[1].

Ozolu mežaudzes raksturojums

Parastais ozols ir vasarzaļš 1.lieluma vienmāju koks ar taisnu stumbru un ļoti spēcīgu sakņu sistēmu (mietsakne sasniedz 5m dziļumu). Vainags plašs (audzēs kompakts) ar resniem zariem. Miza jauniem kokiem gluda, samērā plāna, vēlāk veidojas kreve, kas veciem ir dziļi rievota, līdz 10cm bieza. Lapas pamīšus, biezas, ādainas, ar 3-7 strupu daivu pāriem un īsu kātu. Ozols var sasniegt 40m augstumu un 800 gadu vecumu. Ozolu audzes veido 0,4% no Latvijas mežu kopplatības.

Ozols zied reizē ar lapu plaukšanu. Vīrišķo ziedu spurdzes skrajas, sievišķie ziedi iesārti, pie pamata ietverti kausveida vīkalā jeb bļodiņā, sakopoti pa 1 vai vairākiem uz gara kāta. Apputeksnē vējš. Savrup augoši koki sāk ziedēt 20-25 gadu vecumā, bet mežaudzēs augoši 50-60 gadu vecumā. Augļi- zīles (rieksti), ko ietver bļodiņa (cepurīte), ienākas septembrī – oktobrī un tūlīt nobirst. Zīles izplata putni, it īpaši sīļi, un grauzēji, kas vāc zīles ziemai.

Latvijā ozolu audzes ir sastopamas nelielās platībās. Ozoli aug tīraudzēs un arī mistraudzēs. Tīraudzes ir saglabājušās atsevišķās vietās (Barkavas ozolu audze, Pededzes ozolu audze, Ezernieku ozoli pie Ežezera). Ozolam ir nepieciešama auglīga augsne.

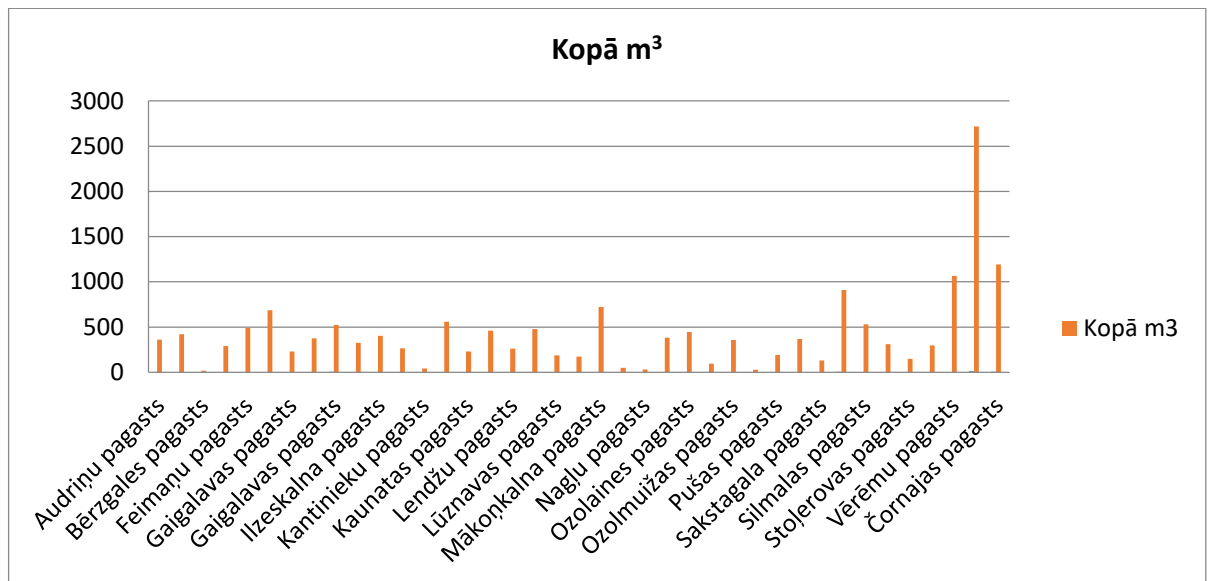
Ozols ir gaismasprasīgs koks, bet lai tā stumbrs augtu taisns, ar maziem sānu zariem tam ir nepieciešams sānu apēnojums. Jaunajiem kokiem kaitē salnas un dzīvnieku bojājumi. Ozolu audzes senatnē tika iznīcinātas, lai iegūtu zemi lauksaimniecības vajadzībām. Latvijā ir sastopami atsevišķi augoši koki, no kuriem daudzi sasnieguši dižkoku izmērus t.i. vismaz 4m apkārtmēru 1,3m augstumā no zemes.

Parastajam ozolam ir daudz ekoloģisko un morfoloģisko formu. Nodala agri plaukstošu un vēlu plaukstošu formu, kas plaukst 2 nedēļas vēlāk. Parkos audzē ozola dekoratīvās formas, kam ir piramidāls vainags, šķeltas lapas vai nokareni zari, kā arī formu ar tumši sarkanām lapām.

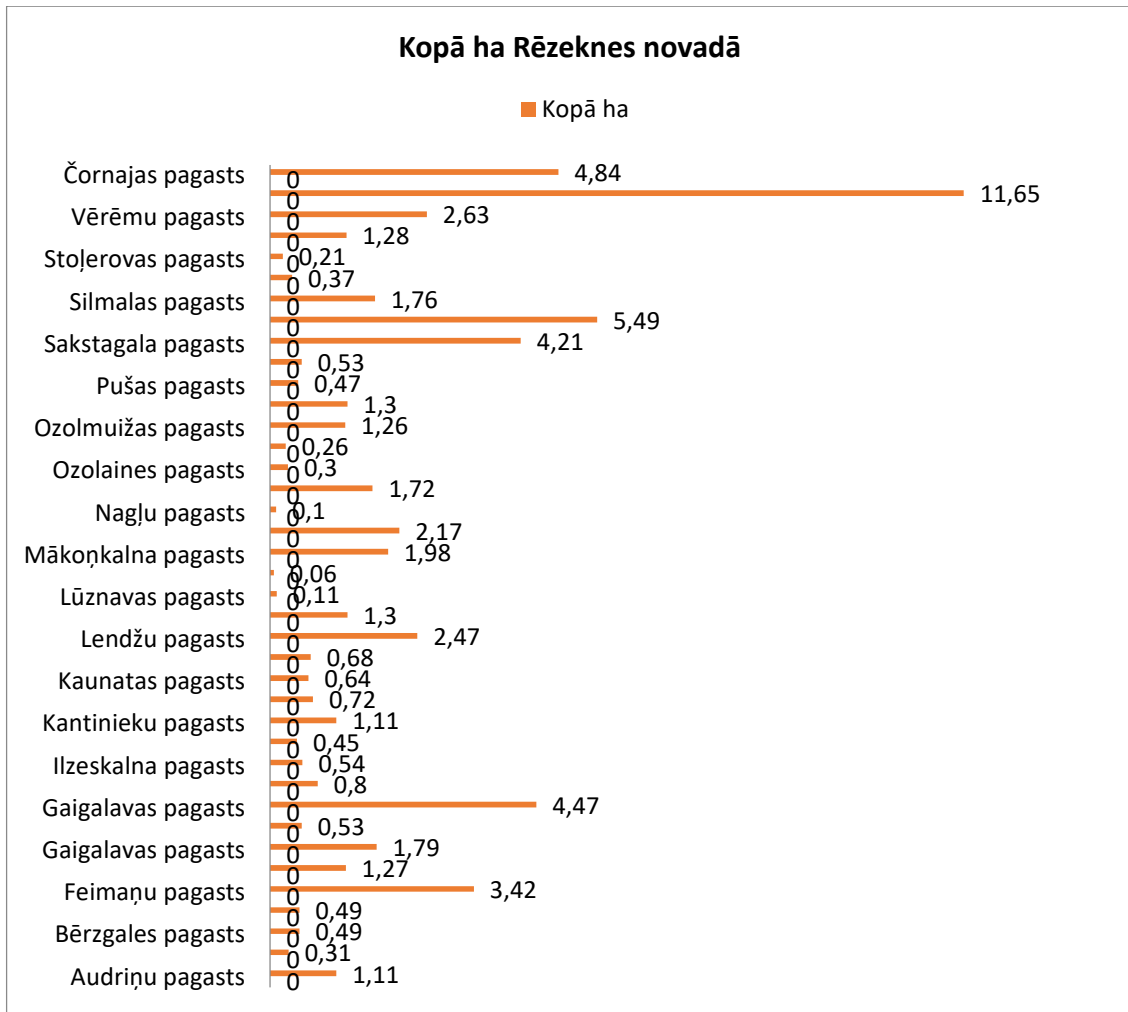
Ozols ir cietais lapu koks, tā koksne ir ļoti blīva, smaga un dekoratīva ar lielu brūnu kodolu. Ozola koksnei ir liela vērtība, to lieto mēbeļu rūpniecībā un galdniecībā, finiera un parketa dēlīšu izgatavošanā, tā labi noder hidrotehniskajās būvēs. Dažādu dekoratīvu priekšmetu izgatavošanai sevišķi augsti tiek vērtēti tā saucamie „melnie” ozoli, kas ilgi nogulējuši upēs, ezeros vai mitrās smiltīs. No ozolu mizas iegūst miecvielas.

Latvijā ozola ciršanas vecums (cirtmets) ir I bonitātes audzēm 101 gads, pārējām- 121 gads [2].

Rēzeknes novadā ozolu audzes vietas m³ un ha

1. atēls. Ozolu audzes pa pagastiem m³ [3]

2. attēls. Ozolu pa pagastiem ha [3]

Balstoties uz datu apjomu, ozolu nav tik daudz. Vivairāk ozolu koku aug Čornajas pagastā un Stružānu, Pušas.

Ozolu audzes pieder juridiskām, fiziskām personām, ka arī Latvijas valsts mežiem.

Materiāli un metodes

Ozolu sugu Rēzeknē nav tik daudz. Tāpēc, vēlams uzzināt kados apstākļos un kāda augsne nepieciešama tādu koku audzēšanai. Vairums cilvēku iestāda koku un tas neaug. Arī izmaksas nav tik mazas iegādājoties ozolu. Kā arī augsnes apstrāde aizņem ne tikai laiku, bet arī izmaksas.

Augsnes paraugu analīzes tika veiktas RTA laboratorijā. Vispirms augsni nepieciešams izžāvēt krāsnī aptuveni nedēļu. Pēc tam to sagatavot analīzēm. Būs nepieciešamai svāri, stacionārais pHmeters, titrēšanas iekārta u.c.

Uz doto brīdi zināmi Čornajas un Stružānu pagasta augsnes paraugu rezultāti -pH, elektrovadītspēja, Ca, Ca + Mg, hlorīdjonu saturs augsnē. Vēlami rezultāti noder- kāda augsne ir labāk piemērota ozolu augšanai.

1.tabula

Augsnes paraugu analīzes

Nr.p.k	pH	Elektrovadītspēja	Ca	Ca+Mg	Hlorīdjonu saturs augsnē
Čornajas pagasts	5,08	1,5g/l	8,6	0,6	2,5
		3,28ms	7,9	1,2	2,7
Stružānu pagasts	4,02	1,5g/l	9	1,2	2
		3,34ms	10,7	1,7	1,6

Augsnes paraugu rezultāti atbilst normas robežām.

Secinājumi

1. Ozoli ir svarīgi saimnieciskajā nozīmē vērtīgās koksnes dēļ.
2. Ozolu audzes veido 0,4% no Latvijas mežu kopplatības.
3. Rēzeknes novadā ozolu audzes ir 65,29 ha.
4. Iegūtie paraugi no Čornajas un Stružānu pagastiem atbilst normas robežām.

Izmantotā literatūra

1. Ozoli Latvijā <http://www.simtozolumezi.lv/documents/Par%20ozoliem.pdf> skatīts 27.11.2018
2. Ozolu mežaudzes raksturojums <http://www.mezataksacija.lv/koki/ozols/> skatīts 05.01.2019
3. Valsts meža dienesta dati Ozolu audzes pa pagastiem m³ un ha skatīts 10.01.2019